

AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN TA'LIM JARAYONINI TASHKILLASHDA FOYDALANISH

Aldashev Ilhomjon

Farg'ona davlat universiteti axborot texnologiyalari kafedrasida o'qituvchisi

Mahammatova Xurshidaxon

Farg'ona davlat universiteti filologiya o'zbek tili yo'nalishi talabasi

Annotasiya: *Ta'lim jarayonini tashkil etishda zamonaviy axborot texnologiyalarini va ilg'or innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning maqsadi, mazmuni va mohiyatini, ta'lim sohasida ochib berilgan.*

Kalit so'zlar: *ta'lim sifati, internet, axborot texnologiyalari, innovatsion texnologiyalar, multimedia, interaktiv metodlar.*

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan - kunga kuchayib bormoqda, bunday bo'lishning sabablaridan biri, shu vaqtgacha ananaviy ta'limda o'quvchilarni faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan bo'l-sa zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topish - lariga mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi. O'qituvchi bu jarayonda shaxsni rivojlantirishi, shakllantirishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi hamda shu bilan bir qatorda boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik funksiyasini bajaradi. Ta'lim jarayonida o'quv -chi asosiy figuraga aylanadi. Pedagogik texnologiya va pedagog mahoratiga oid bilim, tajriba va interaktiv metodlar o'quvchilarni bilimli, yetuk malakaga ega bo'lishlarini ta'minlaydi.

Ta'lim jarayoniga pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy etishda xorijiy mamlakatlarning tegishli tashkilotlari yaqindan yordam ko'rsarmoqda. "Pedagogik texnologiya" so'z birikmasi asosida "texnologiya", texnologik jarayon "tushunchasi" yotadi. Ushbu tushunchalar orqali sanoatda tayyor mahsulotni olish uchun bajariladigan ishlarning ketma - ketligi haqidagi texnik hujjat, ta'limda emas fan bo'yicha uslubiy tadbirlar majmuasi tushuniladi. Pedagogik texnologiyani tushunishning asosiy yo'li aniq belgilangan maqsadlarga qaratish, ta'lim oluvchi bilan muntazam o'zaro aloqani o'rnatish, pedagogik texnologiyaning falsafiy asosini hisoblangan ta'lim oluvchining xatti - harakati orqali o'qitishdir. O'zaro aloqa pedagogik texnologiya asosini tashkil qilib, o'quv jarayonini to'liq qamrab olishi kerak. Pedagogik texnologiya atamasiga har bir dialektik olim o'z nuqtai nazardan kelib chiqqan holda ta'rif bergan. Hali bu tushunchaga to'liq va yagona ta'rif qabul qilinmagan. Ushbu ta'riflar ichida eng maqsadga muvofiq'i YUNESKO tomonidan berilgan ta'rif sanaladi.

Hozirgi kunda umumiy o'rta ta'limning biror o'quv fanini to'liq ravishda yoki uning qaysi qismnini AKTdan foydalanib o'tsa qanday samara berishini, yoki AKTni qo'llashning pedagogik tamoyillarini, uning psixologik xususiyatlarini, uning bilish jarayoniga ta'sir qilish mexanizmi va omillarini, shuningdek yana boshqa ko'p jihatlarini kompleks taqiq qilish dolzarb bo'lib bormoqda. Bu esa ta'lim tizimida, xususan o'quv jarayonlarini tashkil etish va amalga oshirish, o'quv - uslubiy ta'minotni rivojlantirish, ayniqsa o'quv mashg'ulotlarini o'tkazish va o'z - lashtirish samaradorligini oshirish borasida yangicha mazmun va mohiyati shakl -lanishiga asos yaratmoqda.

Ta'lim tizimi sifati va samaradorligini oshirishning asosiy usullaridan bir o'quv jarayonida zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalarni shu jumladan multimediyali o'quv kurslarini qo'llash, o'qituvchi va o'quvchining interfaol o'za-ro aloqalarini ta'minlash multimediali, o'quv kurslari va darsliklarini ishlab chi-qishda yuqori malakali kadrlarni jalb etishdan iborat bo'ladi. Multimedia axborot -larni har xil ko'rinishlarda tasvirlash va dinamik obrazlarini yaratish, uni ko'rish va eshitish organlari orqali qabul qilish va tasavvur etish imkoniyatlarini yaratadi.

Multimedia texnologiyalarida an'anaviy texnologiyalarga qaraganda axborotlar matn ko'rinishida emas, balki tasvir, ovoz va harakatlar ko'rinishida ifodalanishi o'quvchilarni darslarda faolroq, diqqatliroq intiluvchan va qiziquvchan bo'lishga o'rgatadi, chunki tavsiya qilinadigan har bir axborot ularning ishtiroki va harakati orqali amalga oshiriladi. Ta'lim tizimida multimedia texnologiyalari nazariy, ama -liy, ko'rgazmali, ma'lumotli, trenajyorli va nazorat qismlarini birlashtirish yo'li bilan o'quvchilarga ijobiy va samarali ta'sir etuvchi vosita hisoblanadi. Bunday tashqari ta'lim tizimida multimediali o'quv kurslaridan foydalanish nazariy mate -riallarining namoyishlarining sifatli video yozuvlar, virtual laboratoriya ishlari va amaliyotlarni, turli jarayonlarining imitasion animatsiya modellarini yaratish imko -nini beradi, bu uchun o'quvchilarning o'quv sinflari, komputer sinflari, o'qitish -ning texnik vositalari xonasida, uslubiy xonalarda, kutubxonalarda amaliy mash -g'ilotlarini tashkillashtirish lozim bo'ladi.

Ta'lim tizimida foydalaniladigan barcha multimediali o'quv kurslari amliy tadbiquan va tajribadan o'tgan bo'lishi bilan bir-ga, o'ziga xos pedagogik - psixologik xususiyatlariga ham ega bo'lishi kerak. Multimediali o'quv kurslarining pedagogik - psixologik xususiyatlari bilim va ko'-nikmalarini shakllantirish uchun foydalaniladigan o'quv materiallarining tasvirlash hamda ifodalash formasiga va ko'rinishiga bog'liq bo'ladi. Ular faqatgina misol va masalalar yechish, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarini bajarish jarayonidagina emas, balki butun o'quv jarayonida o'quvchilarni bilim, malaka va ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilishi lozim. Ta'lim tizimida yaratilayotgan multimedia o'quv kurslarining asosiy xususiyatlaridan biri, shu mavzuni o'rganishning ma'lum bir nozik jihatlari bilan aniqlanadi, ular esa o'z navbatida katta sondagi ko'rgazmali materiallarni talab

qiladi, chunki ularning ishtirokisiz jonli dunyoning turli tuman -ligini , uni qurishni zarurligini , biologik, ximik va fizik jarayonlarning hosil bo' -lish mexanizmini va rivojlanishini to'liq namoyish qilib bo'lmaydi.

Axborot texnologiyalari insoniyat taraqqiyotining turli bosqichlarida ham mavjud bo'lgan. Hozirgi zamon axborotlashgan jamiyatning o'ziga xos xususiyati shunda -ki "sivilizatsiya tarixida birinchi marta bilimlarga erishish va ishlab chiqarishga sarflanadigan kuch energiya hom ashyo materiallari va moddiy iste'mol buyum - lariga sarflanadigan xarajatlardan ortiq bo'ldi, ya'ni axborot texnologiyalari barcha mavjud texnologiyalar , xususan, yangi texnologiyalar orasida yetakchi o'rin egal- lamoqda

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Норенков ИП Зимин АМ Информационные технологии в образовании Учебное пособие - М Изд МГТУ
2. O'zbekiston respublikasi ta'lim sohasini axborotlashtirish konsepsiyasi. Loyiha O'ZBEKISTON " O'qituvchi" 2004 yil 9 aprel
3. [http: // www. ziyo .uz](http://www.ziyo.uz) - axborot - ta'lim resurslari portali